

DIORIT, diorít, m. 3. (mineral.) Grön- eller svartaktigt grå stenart, utgörande en blandning af hornblende och albit. Kallas *Dioritskiffer*, när den har skiffertextur.

DIPHTONG, se *Diftong*.

DIPLOM, diplå m. n. 3. (gr. *Diploma*) En med underskrift och sigill bekräftad urkund, hvarjegenom en värdighet med åtföljande fri- och rättigheter tilldelas någon (t. ex. adelskap, doktorsvärdighet, o. s. v.). Bildar sammansättningarna *Adels-, Doktors-, Magisterdiplom*.

DIPLOMADEL, diplåmådd, m. 2. sing. Adel, som grundar sig på diplom. Brukas till skillnad ifrån Förtjenstadel.

DIPLOMAT, diplåmat, m. 3. 1) a) En, som i egenskap af sändebud ifrån en regering till en annan praktiskt utöfvar diplomati. *Alla utländska ministrar vid ett hof äro d-er.* — b) Den, som studerat och äger teoretisk insigt i diplomati. — 2) (fig.) Verldsklok, beräknande man. — *Syn.* Politikus.

DIPLOMATARIUM, diplåmatarium, n. 3. pl. — *rier*. Samling utaf afskrifter af gamla original-urkunder.

DIPLOMATI, diplåmati, f. 3. sing. 1) Vetenskapen om staters inbördes förhållanden och särskilda intressen. Beskickningsvetenskap. — 2) Konsten att afhandla med främmande makter. Beskickningskonst.

DIPLOMATIK, diplåmatik, f. 3. sing. 1) Konsten att granska gamla urkunder. Urkundslära. — 2) Se *Diplomati*.

DIPLOMATIKER, diplåmatiekr, m. 3. En, som är kunnig i konsten att granska gamla urkunder.

DIPLOMATISK, diplåmatisk, a. 2. 1) Som tillhör eller har afseende på en beskickning eller ett sändebuds göromål. *D-a corpsen*, samteliga utländska sändebuden vid ett hof, i ett land. — 2) (fig.) a) Slug, fin, verldsklok. — *Syn.* Se *Slug*. — b) Som röjer, utmärker, tillkännagifver slughet, verldskloket. — *Diplomatiskt*, adv.

DIPTAN, dipptån, m. 3. (bot.) Ett örtsläkte. Dicitamnus.

DIRECTOR, se *Direktor*.

DIREKT, diräckt, a. 1. 1) Som går i rak riktning, rät, rak. — 2) (fig.) a) Som icke göres genom omvägar, utan rätt fram. *En d. begäran, ansökan, anhållan.* — b) Omedelbar. *D-a bevis*, som hämtas omedelbart af ett faktum. (Log.) *D. motsats*, som uppkommer genom blotta förnekandet (till skillnad ifrån *Indirekt m.*, som bildas genom sättande af något annat). (Ret.) *D. tal*, tal, som en häfdatecknare anför efter orden, såsom det af talaren hållits. (Imusik) *D. ackord*, hvars grundton ligger djupare än de öfriga tonerna, som bilda ackordet. [Direct.]

DIREKTE, diräckte, adv. 1) Rakt fram, i rak riktning. — 2) (fig.) a) Utan omväg. *Denna väg förer d. till staden. Fartyget går d. till sin bestämmelseort.* — b) Utan omsvep, rätt fram, omedelbart. *Gå d. till sitt mål. Vända sig d. till någon.* [Directe.]

DIREKTION, diräkt Schön, f. 3. 1) Styrelse, förvaltning. Säges förnämligast i fråga om offentliga inrättningar och ingår i en mängd sammansättningar, såsom Spektakel-, Fattighus-, Kanal-direktion, m. m. — *Syn.* Se *Förvaltning*. — 2) Samteliga ledamöter i en styrelse, förvaltning, som har namnet Direktion. *D-en har i dag haft sammanträde.* — 3) Riktning, kosa, led. *I rak, sned d.* — *Syn.* Se *Riktning*. [-rect -]

DIREKTOR, diräcktårr, m. (uttalas i plur. — (törr) 1) Styresman, ledare. — 2) Benämning på hvarje af de fem ledamöter, som utgjorde Direktorium i Frankrike (se följ.). — Skrifves äfv. *Director*.

DIREKTORIUM, diräcktörium, n. 3. pl. — *rier*. (hist.) Benämning på franska republikens regering ifrån 1795 till 1799. — Skrifves äfv. *Directorium*.

DIREKTRIS, diräcktåris, f. 3. Förestånderska. [-rec -]

DIREKTÖR, diräcktör, m. 3. Styresman för vissa allmänna inrättningar, t. ex.: Spektakel- eller Teaterdirektör. [-rect -]

DIREKTÖRSKA, diräcktörska, f. 1. En direktörs fru, eller enka efter en sådan. [-rect -]

DIRIGERA, dirischära, v. a. 1. 1) Styra, leda; hafva uppsigt öfver. — 2) Gifva riktning åt. — *Dirigerande*, n. 4. o. *Dirigering*, f. 2.

DIRK, m. 2. (sjöt.) Ett tåg, som tjenar att upphissa nedra ändan af en bom.

DISA, nom. propr. f. (nord. nylt.) 1) Enligt sagan, dotter af en rådsherre under en Upsala-konungs regering, och som genom sitt visa råd räddade landet i en svår hungersnöd. Efter henne fick sedan *Distingen* sitt namn. — Rättast torde likväl vara att antaga, det *Disa* var en qvinlig gudomlighet, åt hvilken Fornskandinaverna offrade, densamma som *Göja* (grek. Gaia, jorden), hos Germanerna *Hertha*, hos Greker och Romare *Kybele* eller *Io*. — 2) Älven benämning i allmänhet på gudinnor och drottningar, af samma skäl, som gudar och konungar kallades *Diar* (se d. o.).

DISABLOT (egentl. *Disarblot*), n. 3. (nord. hist.) Ett af de stora offren, som anställdes i Upsala afgudatempel; inföll hvarje år i Februari månad (*Göje* månad; jfr. *Disa*).

DISARSAL, m. 2. Benämning af vissa forn-kunnige på den af kretsstenar omgifna högsta delen af en offerhög.

DISARTING, se *Disting*.

DISCIPEL, disip'l, m. 2. pl. — *plar*. (lat. *Discipulus*) Lärjunge.

DISCIPLIN, disciplin, f. 3. 1) Den del af uppfostran, som består i ledningen och inskränkningen af dåliga böjelser och begär, hvarvid tvång isynnerhet måste användas. — 2) Tukt, ordning, som bör handhafvas i ett visst stånd, yrke. *Militärisk d.*, krigstukt. Ingår i sammansättningarna Kyrko- och Klosterdisciplin (Kyrko- och Klosterstukt). — 3) Vetenskap.

DISCIPLINARISK, disciplinarisk, a. 2. Som angår disciplin, tukt. *D-a stadgar*.

DISCIPLINERA, disciplinera, v. a. 1. Vänja vid tukt och ordning. *D. en armé*, införa krigstukt i en armé.

DISCONT, m. fl., se *Diskont*.

DISCRETITERA, se *Diskreditera*.

DISCRET, se *Diskret*.

DISCRETION, se *Diskretion*.

DISCUS, disskus, m. (lat.) 1) Rund skifva af trä, sten eller metall, som brukades till kastning vid de gamles kämpalekar. — 2) (astr.) Solens eller en annan himlakropps runda, synbara skifva.

DISETUNGEL, n. 3. Fornnordiskt namn på Februari eller Göje månad, då offeringen till Disa eller Göja skedde.

DISGRACE, dissgrás, m. 3. (fr.) Onåd, ogunst.

DISGRACIERA, v. a. 1. Undandraga någon sin nåd.